МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М..В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії
Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2024

Research and Practice. New York, NY: Springer. 1998. P. 1-25. https://doi.org/10.1007/978-1-4612-3618-4_1.

Гайдук Неллі,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної філології
Маріупольський державний університет

ПРОБЛЕМА МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ У СУЧАСНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ

У сучасному цифровізованому та медіатизованому суспільстві зростає обсяг інформації, що поширюється шляхом засобів масової інформації; зростає роль та вага соціальних мереж та новин, що розповсюджуються не лише за допомогою сайтів новин, але й мессенджерів; зростає також міжнародна напруга, що ставить споживачів новин у таке становище, при якому вони майже не спроможні критично ставитися до інформації, що сприймають. Засоби масової інформації – це саме така соціальна інституція, що виконує вплив на масове населення за замовленням окремих соціальних груп чи політичних партій або окремих вагомих у суспільстві осіб, як у цілому, так і на окремі соціальні, громадські, вікові тощо категорії. Медійною маніпуляцією при цьому вважається «вид психологічного впливу, що здійснюється через пресу у широкому сенсі цього слова, соціальні мережі, рекламні матеріали, що призводить до пробудження в об'єкта впливу намірів, які змінюють його бажання, настрої, поведінку, погляди тощо» [1].

Сутність маніпулятивного впливу на підсвідомість споживачів медійного тексту є предметом постійної уваги як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників у багатьох наукових галузях: так, спеціалістами у галузі філософії, що торкалися проблеми, є К. Апель, М. Вебер, Ю. Габермас, Л. Кольберг, Д. Остін, Д. Сьорль, у царині соціальних комунікацій – О. Дзьобан, В. Іванов, Г. Почепцов, В. Різун, О. Холод, психології – І. Булах, Т. Зайчикова, соціології – Б. Берельсон, Н. Лейтес, лінгвістичні дослідження належать таким вченим, як М. Варій, С. Гнатюк, Я. Жарков, В. Застольська, Р. Лавлінський, Ю. Поліщук, М. Присяжнюк, О. Рябоконь ,Ч. Сьомін та іншим [1], що свідчить про мультидисциплінарність та актуальність обраної теми дослідження.

Зупинимося зараз на такому аспекті цієї широкої проблеми, як інструментарій медійного впливу. Низка вчених вважає, що до інструментів впливу медіа на громадську свідомість належать: переконування; навіювання; наслідування; психологічне зараження;

власне маніпулювання [2].

Переконування є найбільш аргументованим та «найлагіднішим» способом упливу за допомогою ретельно дібраних аргументів, фактів, доказів та обґрунтованих висновків, що змушують отримувача цих аргументів власними роздумами дійти потрібних висновків; переконування буде вважатися успішним, коли реципієнт зможе задіяти власну розумову активність та критичне мислення, засновуючись на наведених аргументах [2].

Навіювання більш відоме у наукових колах під сугестією, що і означає у буквальному перекладі із англійської «навіювання» або «натяк»; навіювання здійснюється за допомогою довірливості та емоційності реципієнта і не майже не стосується розумової діяльності. Навіювання апелює до емоцій реципієнта, можливо, буде відбуватися інтенсифікація емоцій, що може призвести до розгубленості, напруженості, пригніченості [2].

Принцип наслідування полягає у тому, що споживча аудиторія бере моделі поведінки, звички, манери спілкування, ідеали, матеріальні і духовні цінності, естетичні смаки тощо і ці моделі поведінки, звички, манери спілкування, ідеали, матеріальні і духовні цінності, естетичні смаки нав’язані аудиторії із засобів масової інформації [2].

Психологічне зараження полягає в передачі через вербальні й невербальні повідомлення емоційного стану, ставлення (наприклад, паніки, страху), зараження ними аудиторії; особливо активно це може відбуватися навіть не за допомогою ЗМІ, а за допомогою художнього слова, тобто кіноіндустрії, що, на кшталт сугестивного впливу, апелює до емоційної сфери, тільки більш глибоко [2].

Нарешті, маніпулювання як особливий вид медійного впливу, є завжди прихованим. Його інколи важко розпізнати навіть при ретельному аналізі, тим паче, пересічний реципієнт не здатен до цього. В основі маніпуляції лежить цілеспрямована дія на масову аудиторію, щоб скерувати її в потрібне русло, викликати в неї бажані настрої і поведінку [2].

Тож, знання вищеназваних маніпулятивних прийомів та критичне сприйняття інформації, що дістається до нас шляхом медіа, можуть допомогти у розпізнаванні маніпулятивних стратегій, а, отже, медійна грамотність може допомогти у протидії маніпуляціям.

Література

1. Андрущенко І. О. Мовна особистість як об’єкт наукових досліджень: принципи класифікації / І. О. Андрущенко // Лінгвістика та лінгводидактика у сучасному інформаційному суспільстві: [матеріали студентської науково-практичної конференції 4-6 квітня 2007 р. / відп. Ред. Г. Б. Мінчак]. К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. С. 5 – 8.

2. Зойко Л.Я. Дискурс як противага мовним маніпуляціям мас-медіа. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. Випуск 1

(82). 2016. С. 45 – 48.

Гаргаєва Ольга,
старший викладач кафедри грецької філології
Маріупольський державний університет

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ

Найбільш істотні особливості мови і тим більше культури розкриваються при зіставленні мов, і звичайно, культур. За визначенням Е.С. Маркаряна, культура – це позабіологічно вироблений спосіб діяльності людей, завдяки якому їх активність відповідним чином регулюється, фізично забезпечується та відтворюється [2, С. 138–139]. Це загально родове поняття культури може бути конкретизоване в залежності від об'єктів співвіднесення. Якщо співвідносити різноманітні історичні спільноти людей, то оперувати треба поняттям «історично певна культура». Під історично певною культурою Г.О. Антіпов розуміє як локальні історичні типи культур (етнічні культури), так і загально історичні типи культур (суспільно-формаційні типи) [1, с. 72].

Серед факторів, що сприяють виникненню та закріпленню національно-культурної специфіки локальних історичних спільнот, більшість вчених виділяють перж за все природно-географічні, соціальні, історичні чинники, які складають особливості життя того чи іншого етносу. Природний та соціальний ландшафт, в межах якого здійснюється будь-яка діяльність, а також артефакти, в яких зберігається діяльність минулих поколінь, розуміються в науці як умови діяльності. Не співпадаючі в різний культурах умови діяльності сприяють утворенню національно-культурних варіантів здійснення ідентичної діяльності [3].

Ю.В. Бромлей стверджує, що відмінності не існують самі по собі, і тільки контакт з іншими, порівняння свого із чужим надають тим чи іншим елементам культури статус диференційної ознаки. Контакт з «чужими» сприяв формуванню, закріпленню, а також усвідомленню відмінностей між своєю та чужою спільнотою [2, с. 66].

Загальновідомо, що мова є національно-специфічним компонентом культури. Мова сприяє тому, що культура може сприяти, або стати на заваді вдалому спілкуванню. Бо мова – це перш за все ознака приналежності її носіїв до певного соціуму, етносу.

У сучасному мовознавстві зустрічається термін «конфлікт культур» [3]. Щоб зрозуміти суть терміна, перш за все необхідно вдуматися в слово «іноземний». Його внутрішня форма